

Christelijke Hogeschool Windesheim

B Communicatie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In mei 2017 is de bestaande hbo–bacheloropleiding Communicatie van Christelijke Hogeschool Windesheim bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding betreft een voltijdsopleiding die op twee locaties wordt verzorgd: in Almere en in Zwolle. Het panel beoordeelt de opleiding op beide locaties als **goed**.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 1 het oordeel goed voor de locaties Almere en Zwolle. Het panel heeft kunnen vaststellen dat de opleiding op beide locaties studenten opleidt tot waarde(n)volle communicatieprofessionals. Daarbij hanteert de opleiding op beide locaties de landelijk vastgestelde LOCO-competenties als eindkwalificaties. De eindkwalificaties voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan een hbo-bacheloropleiding worden gesteld. Gemeenschappelijk aan de opleiding op beide locaties is de positionering van Communicatie in het businessdomein. Daarmee sluit de opleiding aan bij thema's die genoemd worden in de European Communication Monitor. De opleiding is door deze keuze onderscheidend van andere Communicatieopleidingen. Gemeenschappelijk is verder de praktijkgerichte insteek van beide opleidingen. In de profilering zijn accentverschillen zichtbaar tussen de locatie Almere en de locatie Zwolle. Deze profilering is in nauw overleg afgestemd met het regionale werkveld. Beide locaties onderhouden nauw contact met werkveldvertegenwoordigers, om waar nodig de profilering en het onderwijsprogramma bij te sturen. In Almere richt de opleiding zich sterk op het opleiden van professionals met kennis van online communicatie; in Zwolle onderscheidt de opleiding zich door het accent te leggen op beleid en creatie gekoppeld aan vier beroepsrollen: onderzoeker, strateeg, creatieveling en woordvoerder. Het panel stelt vast dat de profilering van de opleiding in Zwolle nog in ontwikkeling is en heeft er vertrouwen in dat de opleiding in staat zal zijn deze scherper te formuleren.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed** voor beide locaties. Het panel heeft kennisgemaakt met twee verschillende onderwijsprogramma's in Almere en Zwolle, die beide studenten goed in staat stellen om binnen vier jaar de eindkwalificaties te behalen. Het panel is positief over de inhoud van het programma: in beide opleidingen wordt conform de huidige beroepspraktijk veel aandacht besteed aan online communicatie en *hands on* vaardigheden om online kennis toe te passen in de praktijk. De opleiding is op beide vestigingen gepositioneerd in het bedrijfskundig/economische domein. De propedeuse van de opleiding op beide vestigingen loopt voor een belangrijk deel parallel met de propedeuse van het domein Business (Almere) en Business, Media & Recht (Zwolle). Het panel vindt dat de opleiding vooral in Almere meer aandacht mag besteden aan communicatievakken in de propedeuse om studenten zich beter te later oriënteren op hun toekomstige beroep. Duidelijk is ook dat het onderwijsprogramma goed insteekt op het ontwikkelen van een kritische onderzoekende houding met de daarbij behorende onderzoeksvaardigheden, toegesneden op het communicatievak. Zowel in Almere als in Zwolle geeft de opleiding op eigen wijze een sterke invulling aan het begrip waarde(n)volle communicatieprofessional. Beide onderwijslocaties kennen een programma met een sterke praktijkoriëntatie. In Almere werken studenten bijvoorbeeld in

projecten en in *comakerships* met opdrachtgevers en studenten van andere opleidingen samen aan authentieke opdrachten. In Zwolle werken studenten in het tweede en derde jaar in *communitylearning* in groepen samen aan authentieke communicatieopdrachten en leren zij te werken als aankomend professional in de dynamiek van een communicatiewerkveld. Studenten en werkveld van beide locaties zijn lovend over deze praktijkgerichte insteek. Sterk punt in de opleiding op beide locaties zijn de hechte contacten tussen docenten en studenten en de wijze waarop de studiebegeleiding is geregeld. Het panel heeft een enthousiast en deskundig team van docenten leren kennen in Almere en Zwolle.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding ontvangt voor standaard 3 het oordeel **goed**. De opleiding Communicatie beschikt op beide locaties over een gedegen toetsbeleid, dat tegemoet komt aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Dit beleid is navolgbaar geoperationaliseerd in het onderwijsprogramma. Beide locaties kennen een gedegen praktijk van toetsconstructies op basis van toetsmatrijzen. De beoordelingsformulieren zijn helder gebaseerd op de te behalen competenties en zijn voorzien van inzichtelijke rubrics. Studenten voelen zich goed voorbereid op de toetsing, weten wat van hen verwacht wordt en zijn blij met de uitgebreide feedback op de beoordelingsformulieren. De locaties streven naar een meer holistische vorm van toetsen, waarbij een grote hoeveelheid summatieve toetsen in de eerste twee jaren van de opleiding wordt verweven in grotere toetseenheden. Beide locaties kijken daarbij scherp naar de aansluiting in toetspraktijk met de vooropleidingen van de studenten.

De borging van de toetskwaliteit is goed op orde. Op beide locaties zijn actieve toetscommissies en examencommissies actief die de uitvoering van het toetsbeleid, de kwaliteit van beoordeling en het behalen van de eindkwalificaties bewaken.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding ontvangt voor standaard 4 het oordeel **goed**. De opleiding Communicatie heeft voor beide locaties een eensluidend en helder afstudeertraject ontwikkeld. Studenten hebben de mogelijkheid om op verschillende beroepsproducten af te studeren. Het panel heeft een steekproef van 17 eindwerken genomen en van alle eindwerken de voldoende beoordeling kunnen onderschrijven. De opleiding heeft goed kunnen aantonen dat afgestudeerde studenten voldoen aan het hbo-bachelorniveau. De afstudeerwerken zijn van goede kwaliteit, sterk onderbouwd met een passend en goed verantwoorde onderzoeksmethodiek. De onderwerpen zijn relevant. Studenten tonen in proces- en reflectieverslag aan over een goede kritische en reflectieve houding te beschikken. Het taalgebruik en de vormgeving zien er over het algemeen verzorgd uit. Het panel vraagt aandacht voor de doorontwikkeling van de rapportages die qua volume en vormgeving beter kunnen aansluiten bij de beroepspraktijk. Tot slot heeft het panel kunnen vaststellen dat afgestudeerde studenten snel hun weg kunnen vinden in de beroepspraktijk. De kennis en vaardigheden in online communicatie zijn daarbij een pré.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Basisgegevens van de opleiding	9
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	13
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	15
Standaard 3: Toetsing	23
Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties	25
Eindoordeel over de opleiding	29
Aanbevelingen	31
Bijlagen	33
Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	35
Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	36
Bijlage 3 Rendementen	38
Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor	39
Bijlage 5 Bezoekprogramma	40
Bijlage 6 Bestudeerde documenten	43
Bijlage 7 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	44
Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid	45

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communicatie van Christelijke Hogeschool Windesheim. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Christelijke Hogeschool Windesheim en in overleg met de opleiding. Daarbij is rekening gehouden met de eisen die gesteld zijn aan de panelsamenstelling in verband met het geclusterd visiteren van een aantal hbo-bachelor communicatieopleidingen. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (19 december 2014) en het *NQA-protocol 2016 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 10 mei 2017.

Het visitatiepanel bestond uit:

Drs. J.H. van den Hoff (voorzitter, domeindeskundige)

Drs. W.J. Michel (domeindeskundige)

Drs. E.F.J. Lagerwey (domeindeskundige)

De heer J. Miedema (studentlid)

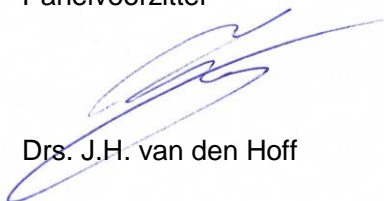
Mevrouw C.M.F. Bomhof, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

Bij de aanvraag heeft de instelling een kritische reflectie aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2016*. Het visitatiepanel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 4 oktober 2017

Panelvoorzitter

Drs. J.H. van den Hoff

Lead-auditor

Mevrouw C.M.F. Bomhof

Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens

<i>Administratieve gegevens opleiding(en)</i>	
naam opleiding zoals in CROHO	Communicatie
oriëntatie en niveau opleiding	Hbo-bachelor
voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs de te hanteren toevoeging aan de graad. Zie de ministeriële regeling en de daarin vervatte referentielijst en de uitwerking daarvan door de NVAO (Stcrt. 2013, 35337). Afwijkingen moeten worden gevalideerd door het visitatiepanel	Bachelor of Communications/Bachelor of Arts
aantal studiepunten	240
Afstudeerrichtingen	-
locatie(s)	Almere en Zwolle
variant(en) voltijd, deeltijd, duaal, 3-jarig traject voor vwo bij een hbo-bacheloropleiding	voltijd
joint programme (indien van toepassing), met opgave van de betrokken partnerinstellingen en het type graadverlening (joint/double/multiple degree)	n.v.t.
Onderwijstaal	Nederlands
registratienummer in CROHO	34405

<i>Administratieve gegevens instelling</i>	
naam instelling	Christelijke Hogeschool Windesheim
gegevens contactpersoon instelling	Margreet de Roover
e-mailadres voor kopie aanmelding	GC.de.Roover@windesheim.nl
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief besluit van 16 april 2015

Schets van de opleiding

De hbo-bacheloropleiding Communicatie van Christelijke Hogeschool Windesheim is een opleiding die op twee locaties wordt aangeboden: Zwolle en Almere. Op beide vestigingen leidt de hbo-bacheloropleiding Communicatie studenten op tot waarde(n)volle communicatieprofessionals.

In Zwolle bestaat de opleiding sinds 1998; in Almere is in 2011 een nieuwe locatie voor de opleiding Communicatie gestart. Beide locaties verschillen van elkaar: in werkveld, studentenpopulatie, profilering en in opleidingsprogramma. Vergelijkbaar zijn de opleidingen in eindkwalificaties, in het didactisch concept van learning by doing en in de situering van de opleidingen in het economisch domein. In Zwolle maakt de opleiding Communicatie deel uit van het domein Business, Media en Recht; in Almere is de opleiding Communicatie ondergebracht in

de groep Business. In Zwolle studeren 400 studenten aan de opleiding Communicatie; in Almere zijn dit er 90.

Opbouw onderwijsprogramma

De opleiding in Zwolle heeft veel contacten met mkb-bedrijven in de regio en onder andere met het ziekenhuis Isala. In lijn met de behoeften van het werkveld ligt in Zwolle het accent van de opleiding op beleid en creatie. Deze is uitgewerkt in verschillende beroepsrollen, waarin studenten kennismaken met verschillende aspecten van het communicatievak: de onderzoeker, de strateeg, de creatieveling en de woordvoerder. De opleiding in Almere richt zich op het online- en communicatiewerkveld in de regio Amsterdam en Almere. Daarbij past een onderwijsprogramma en profilering met een nadruk op online communicatie. De onderwijsprogramma's van de opleidingen verschillen dan ook in opbouw.

In Zwolle werkt de opleiding aan een nieuw onderwijsprogramma. Op het moment van visiteren, was de transitie nog volop gaande. Centraal in het huidige en vernieuwde onderwijsprogramma staat het begrip *learning by doing*, dat onder meer vorm krijgt in de stage en tijdens het semester *community-learning*. In dit semester werken studenten in de setting van een communicatiebureau bij de naam van AIDA aan allerlei praktijkopdrachten voor het bedrijfsleven.

De opbouw van het onderwijsprogramma ziet er in Zwolle vanaf 2016 in grote lijnen als volgt uit:

Fase opleiding	Programma eerste semester	Programma tweede semester
Propedeuse	Oriëntatie op het vak en bredere business-thema's, gericht op kennismaking met organisaties (50% BMR-vakken)	Verdieping gericht op het communicatiewerkveld (creatief, beleidsmatig en organisatorisch)
Jaar 2	Online communicatie en agile werken	Óf stage óf werken/leren in community
Jaar 3	Óf Stage óf werken/leren in community óf keuzeminor	Óf werken/leren in community óf keuzeminor
Jaar 4 Bachelorafstudeerjaar, met een afstudeertraject van 30 EC		

Studenten hebben de mogelijkheid om de volgorde van de onderwijsonderdelen in het tweede semester van het tweede jaar, het eerste semester van het derde jaar en het laatste semester van het derde jaar zelf in te richten. Studenten moeten dan wel de propedeuse in 1 jaar behaald hebben en moeten voldoen aan de ingangseisen voor de stage.

In Almere krijgt het concept van *learning by doing* vorm en ziet het programma er als volgt uit:

Fase opleiding	Programma eerste semester	Programma tweede semester
Propedeuse	Gezamenlijk programma Groep Business en Management (85%) Oriëntatie op Onderzoek en projectmatig werken	Gezamenlijk programma Groep Business en Management (60%) Focus op ondernemen
Jaar 2	Evenementmanagement & interne communicatie	Social Media & Storytelling en Stage
Jaar 3	Minor	Publicity & Media

Jaar 4	Online marketing en communicatie; Multidisciplinaire Comakership met studenten uit domein Business en Management	Afstudeer Comaker
--------	---	-------------------

Het concept Learning by doing krijgt hier invulling door de stages en de zogenaamde comakerships. Studenten werken in comakerships aan opdrachten vanuit het werkveld, deels op school en deels bij de opdrachtgevers.

Terugblik vorige visitatie

De vorige visitatie vond plaats in 2010. Deze visitatie richtte zich alleen op de opleiding op de locatie Zwolle en had een positief resultaat. Aandachtspunt was onder meer de onderbouwing van de positionering van de opleiding. Dat heeft geleid tot een verdere aanscherping van de profilering van de opleiding (zie verder Standaard 1). Ander aandachtspunt was het versterken van de relatie tussen competenties en het onderwijsprogramma. Inmiddels heeft de opleiding een competentiematrix opgesteld. Ook heeft de opleiding naar aanleiding van de visitatie het projectmatig en onderzoeksgericht werken meer centraal geplaatst. De toenmalige visitatiecommissie vond dat het werkveld en de student beter bij de opleiding betrokken konden worden. Daaraan heeft de opleiding opvolging gegeven door onder meer in Zwolle gezamenlijke overleggen met Raad van Advies (vanuit het werkveld) en de opleidingscommissie (vanuit studenten) te organiseren.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op dit gebied van de beoogde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed** voor de vestiging Almere en Zwolle.

Beroepsbeeld

De opleiding Communicatie leidt studenten op tot brede communicatieprofessionals die optreden als een 'enabler'. De opleiding hanteert in haar Kritische Reflectie (2017) daarbij de volgende definitie:

Een waarde(n)volle professional heeft een onderzoekende houding, voelt zich maatschappelijk verantwoordelijk en heeft het vermogen te reflecteren op zijn eigen handelen in relatie tot anderen. Deze hogeschoolproflering sluit goed aan bij het type professional dat nodig is in het huidige communicatiewerkveld.

Het werkveld van de communicatieprofessional is sterk in ontwikkeling. De opleiding neemt continu de ontwikkelingen die gesignaleerd worden mee in de keuzes die zij maakt. Dit doet zij door te participeren in landelijke organen en door internationale curricula van andere communicatieopleidingen te vergelijken met het eigen programma. Daarnaast overlegt de opleiding regelmatig met werkveldvertegenwoordigers uit de regio Almere voor de vestiging van de opleiding in Almere en de regio Zwolle voor de opleiding in Zwolle.

Afgestudeerde communicatiestudenten zijn werkzaam in diverse branches in zowel de profit als non-profit sector en gaan daarbij aan de slag als communicatieadviseur, online marketeer of online communicatiedeskundige.

Eindkwalificaties

De opleiding Communicatie heeft haar eindkwalificaties gedefinieerd in vijf competenties met bijbehorende beroepshandelingen, beroepsproducten, de relevante onderdelen uit de Body of Knowledge and Skills (BoKS) en bijbehorende attitudes.

De vijf competenties zijn gebaseerd op de competenties van het Landelijk Overleg van Communicatie-opleidingen (LOCO). Het gaat hierbij om de competenties (1) analyseren en onderzoeken, (2) ontwikkelen en adviseren over communicatiebeleid, (3) plannen en organiseren, (4) creëren en realiseren, (5) representeren. De opleiding heeft de eindkwalificaties verder uitgewerkt in kennis, gedragsindicatoren op tussenniveaus en eindniveau.

Het panel vindt de eindkwalificaties zorgvuldig en helder omschreven in tussenniveau en eindniveau. Het panel waardeert het dat de opleiding de ontwikkelingen in de beroepspraktijk een duidelijke plaats heeft gegeven in de eindkwalificaties. Positief is het panel over de nauwe contacten die de opleiding op beide locaties onderhoudt met het regionale werkveld. Het panel vindt dat de opleiding op beide locaties goed in staat zijn om de aansluiting met de ontwikkelingen in de beroepspraktijk te maken.

Het panel heeft gezien dat de eindkwalificaties zijn gekoppeld aan de hbo- kernkwalificaties en de Dublin descriptoren. Het panel stelt aan de hand van deze koppeling vast dat de eindkwalificaties voldoen aan het hbo-bachelorniveau.

Profilering

De opleiding Communicatie van Windesheim is in samenwerking met het werkveld en de beroepsvereniging LOGEION tot het beroepsprofiel gekomen. De opleiding leidt studenten op tot communicatie experts met een stevig fundament. De opleiding in Almere is in het veld van communicatieopleidingen sterk onderscheidend. De focus op online marketing en communicatie sluit direct aan bij de vraag van de (lokale) arbeidsmarkt. De opleiding Communicatie in Zwolle richt zich op de wisselwerking tussen beleid (denken) en creatie (doen). Studenten bekwamen zich daardoor in diverse beroepsrollen in het communicatiewerkveld. De opleiding noemt: de strateeg, de onderzoeker, de creatieveling en de woordvoerder. Het panel heeft met de opleiding over de beroepsrollen gesproken. Daaruit kwam naar voren dat de omschrijving van de rollen nog in ontwikkeling is. Het panel vindt dat met name de rollen van onderzoeker en de rol van woordvoerder verder aangescherpt kunnen worden.

Het panel ziet de sterke en meer eenduidige profilering van Almere terug in het curriculum. De continue verbinding in de diverse leerjaren tussen het thema online marketing en communicatie met het werkveld is een kracht van deze opleiding. Dit blijkt ook uit gesprekken die het panel heeft gevoerd met het werkveld, alumni en opdrachtgevers. Het panel ziet dat de profilering van de opleiding in Zwolle nog in ontwikkeling is en daardoor een wat meer diffuus karakter heeft. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding op de locatie Zwolle in staat zal zijn om in het traject van de curriculumvernieuwing haar profilering scherper te formuleren.

Conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding in zowel de locatie Almere als in Zwolle heldere eindkwalificaties geformuleerd heeft die aansluiten bij de landelijk vastgestelde LOCO-competenties. De eindkwalificaties voldoen aan de eisen, die nationaal en internationaal aan het hbo-bachelorniveau worden gesteld. Beide opleidingen positioneren zich in het businessdomein en sluiten daarmee aan op de issues uit de European Communication Monitor. Zowel de opleiding in Zwolle als de opleiding in Almere heeft een eigen profilering, die afgestemd is met het werkveld. De opleiding op de locatie Almere leidt communicatieprofessionals op met het accent op Online Marketing en Communicatie. Het panel vindt dit een heldere en herkenbare profilering. De opleiding op de locatie Zwolle positioneert zich op de wisselwerking tussen beleid en creatie, waarbij studenten in verschillende beroepsrollen werken. Het panel stelt vast dat deze profilering in ontwikkeling is, waarbij de opleiding actief het contact met het werkveld als input gebruikt.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed** voor de locaties Almere en Zwolle.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed** voor beide locaties.

Inhoud programma

Het panel is positief over de inhoud van het programma dat op beide locaties aan studenten wordt geboden. Beide locaties verschillen op onderdelen in accenten die zij leggen op de inhoud van het programma, in lijn met de verschillen in profilering. Voorop staat dat beide locaties de inhoud van het programma hebben afgestemd op de LOCO-competenties waartoe zij opleiden. De competenties zijn onderverdeeld in een basis, gevorderd en bachelorniveau en geven richting aan de kenniscomponenten en beroepshandelingen die studenten in het programma worden aangeboden (BoKS). De relatie tussen competenties en BoKS is vastgelegd in competentiematrices. De BoKS van beide locaties is afgestemd met het werkveld.

Kennis

Beide vestigingen bieden in de propedeuse een gedegen ondergrond in economische, bedrijfskundige en marketing kennis, doordat studenten Communicatie op beide vestigingen samen met collega-studenten uit het bedrijfskundige domein voor een deel dezelfde vakken volgen. In Almere volgen studenten Communicatie in het eerste semester zelfs 85 procent dezelfde vakken als andere studenten in de domeingroep Business en de domeingroep Management en in het tweede semester voor 60 procent. In Zwolle is de overlap minder groot en volgen studenten vanaf het tweede semester van het eerste jaar alleen communicatievakken. Het panel heeft studenten en docenten van zowel de vestiging Almere als Zwolle gevraagd in hoeverre deze gezamenlijke start niet ten koste gaat van de oriëntatie op het communicatievak. Studenten en docenten geven aan dat dit niet het geval is. Propedeusestudenten Communicatie komen in opdrachten al snel met communicatie-elementen in aanraking, zodat communicatiestudenten vanaf de start van de propedeuse beginnen met het opbouwen van kennis op hun vakgebied. Het panel vindt de gedegen ondergrond in bedrijfskundige vakken weliswaar belangrijk, maar zou er toch voor willen pleiten om vooral in Almere in het eerste jaar meer aandacht voor meer eigen communicatievakken te besteden, zodat studenten alvast een eerste ondergrond in communicatie krijgen en zich beter kunnen oriënteren op hun toekomstige beroep.

Op beide vestigingen krijgen studenten verder de benodigde basiskennis op het gebied van communicatie aangeboden, zoals kennis gericht op interne communicatie, bedrijfscommunicatie, marketingcommunicatie, strategische communicatie, het gebruik van media, psychologie. Het panel stelt vast dat de literatuurlijst op beide locaties gedegen is samengesteld en voorzien is van up-to-date titels.

Zowel in Almere als in Zwolle besteedt de opleiding in het onderwijsprogramma veel aandacht aan het begrip 'Waarde(n)volle professional'. In Almere komt het thema nadrukkelijk ter sprake in

verschillende modules, zoals Ethiek en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, in praktijkopdrachten en bij de studiebegeleiding die gericht is op Persoonlijk Leiderschap (zie verder op in begeleiding).

In Zwolle besteedt de opleiding specifiek aandacht aan maatschappelijk problemen in projecten als De Verleiding en Venster op de Wereld. Studenten werken bijvoorbeeld aan een interactieve campagne om drankgebruik onder jongeren op scholen onder de aandacht te brengen. In het project Venster op de wereld leren studenten maatschappelijke issues van verschillende kanten te bekijken en gaan ze zelf aan de slag met 'waardencreatie'.

Naast overeenkomsten zijn er verschillen zichtbaar tussen beide vestigingen.

In *Almere* ligt het accent op online marketing en communicatie. Studenten krijgen gedegen kennis op het gebied van SEO, SEA, retargeting, affiliate marketing, facebook marketing en Google Analytics. Het panel vindt dat de vestiging Almere studenten inhoudelijk daarmee goed voorbereidt op het werken met online communicatie en is zeer tevreden over de mogelijkheid die studenten geboden wordt om in het laatste jaar van hun studie het Google Analytics-certificaat te behalen. De opleiding biedt samenhang in de kennisopbouw. Studenten zijn daar zeer tevreden over.

In *Zwolle* is de inhoud meer gericht op de wisselwerking tussen denken (beleid) en doen (creatie). Deze wisselwerking is terug te vinden in de verschillende beroepsrollen van de communicatieprofessionals, die de opleiding onderscheidt. De relatie tussen beroepsrollen en inhoud van het programma is er wel, maar kan sterker zichtbaar worden gemaakt, vindt het panel. Positief is het panel over de ruimte die studenten krijgen om hun eigen profilering in de opleiding vorm te geven. Studenten krijgen in Zwolle een breed pakket aangeboden en kunnen zich specialiseren al naar gelang hun talent en voorkeur. Ook in Zwolle is er veel aandacht voor online vaardigheden, zij het minder prominent dan in Almere. Het panel vindt dat de opleiding ook in Zwolle studenten qua kennis goed voorbereidt op het uitoefenen van hun toekomstige vak als communicatieprofessional.

Beroepsvaardigheden

De praktijkgerichte insteek van de opleiding Communicatie draagt op beide vestigingen in belangrijke mate bij aan een gedegen scholing in beroepsvaardigheden. Het panel is daar positief over. Beroepsvaardigheden komen op verschillende manieren in het onderwijsprogramma aan bod: in de onderwijsmodules op beide vestigingen, de co-makerships (Almere), in community-learning (Zwolle) en in de twee stages die studenten tijdens hun opleiding lopen.

Voorbeelden van beroepsvaardigheden die in de onderwijsmodules aan bod komen zijn onder meer grafische vaardigheden, gesprekstechnieken, presenteren, schrijfvaardigheden en het gebruik van Google Analytics. Studenten passen de aangeleerde beroepsvaardigheden toe in de praktijkopdrachten die zij tijdens hun opleiding uitvoeren. Het panel vindt het zeer positief dat de opleiding sterk de nadruk legt op online communicatie voor de stage. Dat maakt de studenten veel waardevoller voor de stagebedrijven.

Specifieke aandacht is er in de programma's voor de Nederlandse taalvaardigheid van de studenten. De opleiding is daar kritisch op en heeft een taalbeleid ontwikkeld dat moet bijdragen aan een betere Nederlandse taalvaardigheid.

In *Almere* werken studenten gedurende hun hele opleiding in comakerships met andere studenten samen aan authentieke praktijkopdrachten: in eerste instantie vanuit de opleiding,

naderhand ook deels op de werkplek bij de opdrachtgever. In het eerste jaar bijvoorbeeld voeren studenten een opdracht uit gedurende 20 weken bij een opdrachtgever, terwijl zij tegelijkertijd de theoretische basis en de benodigde vaardigheden op school krijgen aangeboden. In het vierde jaar werken studenten in de comaker Online Marketing en Communicatie in multidisciplinaire projectgroepen met studenten Commerciële Economie samen aan concrete online opdrachten, waarbij studenten meerdere dagen per week op het kantoor van de opdrachtgever werken. Het panel is enthousiast over deze opzet, niet alleen vanwege de beroepsvaardigheden die studenten verwerven, maar ook vanwege het multidisciplinaire karakter van deze opzet. In de beroepspraktijk werken communicatieprofessionals immers ook vaak samen met meer bedrijfskundig ingestoken professionals. Studenten en opdrachtgevers zijn blij met deze vorm van werken en opleiden.

Bijzonder in Almere is tevens de nadruk op de ondernemende houding van studenten, die tijdens de opleiding wordt gestimuleerd in modules en praktijkopdrachten. In het eerste jaar richten studenten een eigen communicatiebureau op. Studenten werven ook zelf de opdrachten in de comakerships. Ook dat vindt het panel een sterk punt van de opleiding. Toekomstige communicatieprofessionals zullen meer en meer als zelfstandig ondernemers komen te werken.

In Zwolle neemt community-learning in het project AIDA een prominente plek in het onderwijsprogramma in. AIDA representeert een communicatiebureau, waarin studenten gedurende een heel semester met elkaar in verschillende projectgroepen aan authentieke opdrachten werken voor authentieke opdrachtgevers uit het MKB uit de regio en instellingen als het Isalaziekenhuis. Docenten vervullen daarbij de rol van coach en borgen daarmee de zelfsturendheid van studenten. Het panel vindt AIDA een goed project om de eerste ervaringen van het werken in de praktijk in een veilige setting op te doen. Studenten leren *hands on* vaardigheden toepassen en opdrachten uitvoeren in de hectiek van de dagelijkse praktijk op een communicatiebureau. Studenten voelen zich breed georiënteerd doordat zij tijdens dit semester aan verschillende opdrachten werken. Zij vinden community-learning een belangrijke voorbereiding op het werken in de praktijk tijdens de afstudeerstage en hun toekomstige beroep. Het werkveld is eveneens positief over de vaardigheden waarmee studenten de beroepspraktijk ingaan en schrijft dat mede toe aan community-learning. Studenten vinden de stap van 'schools leren' naar community-learning groot. De eerste periode vinden zij stressvol. Op basis van signalen van studenten heeft de opleiding besloten om hen ook in het tweede jaar al kennis te laten maken met het werken in een community, voorafgaand aan de stage, waarin veel aandacht wordt besteed aan online communicatievaardigheden. Studenten, die deze community hebben doorlopen, voelen zich goed voorbereid op de eerste stage die zij volgen. De ondernemende houding van Zwolse studenten wordt aangewakkerd door henzelf studiereizen en evenementen zoals een Communicatiedag te laten organiseren. Studenten kunnen de ondernemingsvaardigheden verder ontwikkelen door keuzeminoren te volgen.

Studenten lopen op beide vestigingen twee keer stage in hun opleiding: één in het tweede of derde jaar en een afstudeerstage in het laatste jaar. In Almere heeft de afstudeerstage het karakter van een comakership, waarbij studenten individueel een opdracht uitvoeren op de locatie van de opdrachtgever.

In de eerste stage werken studenten mee op de werkplek aan communicatiewerkzaamheden en voeren opdrachten uit die het leerproces van studenten ondersteunen. Studenten hebben hierdoor de mogelijkheid om de aangeleerde beroepsvaardigheden toe te passen in beroepsproducten en deze verder te verfijnen. Het panel vindt dat de opleiding op deze wijze studenten goed ondersteunt in hun ontwikkeling tot communicatieprofessional.

Onderzoek(svaardigheden)

Het panel stelt vast dat de opleiding Communicatie studenten op beide vestigingen een goede ondergrond in onderzoeksvaardigheden biedt. De opleiding legt daarbij de nadruk op onderzoeksvaardigheden die moeten leiden tot het doen van toegepast onderzoek, ondersteunend aan beroepsproducten.

De opleiding wil studenten een onderzoekende houding aanleren. Een onderzoekende houding behoort tot de 21st century skills, waarmee de opleiding de studenten wil toerusten als toekomstig waarde(n)volle professional. In een werkveld waarin zoveel vernieuwing en ontwikkeling plaatsvindt is een onderzoekende houding van groot belang om als professional te kunnen blijven werken, vindt de opleiding. Het panel onderschrijft deze zienswijze en vindt de onderzoeksvisie van de opleiding helder verwoord in de Kritische Reflectie en onderliggende documenten als het OER.

De visie op onderzoek is in het onderwijsprogramma op beide locaties geconcretiseerd in een onderzoekslijn. Op beide vestigingen komen studenten vanaf het eerste jaar in aanraking met onderzoeksvaardigheden in de leerlijn onderzoek. Studenten leren de basistheorie over kwantitatief en kwalitatief onderzoek en leren deze toepassen in concrete opdrachten. Daarbij maken studenten ook gebruik van technieken als scrum. Studenten die hun onderzoeksvaardigheden verder willen uitbreiden en een overstap naar een masteropleiding overwegen, kunnen een minor in de vorm van een premaster volgen. Studenten en alumni die deze premaster hebben doorlopen, geven aan qua onderzoeksvaardigheden adequaat te zijn voorbereid op een vervolgopleiding.

Het panel vindt de onderzoekslijnen gedegen vorm gegeven. Het panel begrijpt dat de opleiding zoekt naar de optimale mogelijkheden om studenten een onderzoekende houding aan te leren en onderzoeksvaardigheden bij te brengen. Het panel raadt de opleiding aan om een goede balans te behouden tussen beide elementen.

De opleiding Communicatie schrijft in de Kritische Reflectie de wisselwerking tussen onderzoek en onderwijs te willen versterken, onder meer door aansluiting te zoeken bij de lectoraten Familiebedrijven, Robotica en Constructive Journalism in Zwolle. Het panel vindt dat een goede ontwikkeling.

Internationalisering

De opleiding Communicatie vindt het belangrijk dat studenten internationale kennis en ervaring op doen. Het panel constateert dat de internationalisering van de opleidingen in ontwikkeling is. Er zijn een visie en beleidsdoelstellingen geformuleerd (Beleidsplannen Internationalisering 2013, 2014, Notitie internationalisering BMR, 2017). Zo zou minimaal een derde van het aantal studenten in 2022 een stage of minor in het buitenland moeten volgen. Het onderwijsprogramma kent een aantal op internationalisering gerichte elementen. In zowel Almere als Zwolle organiseert de opleiding internationale reizen als onderdeel van het onderwijsprogramma. De opleiding besteedt op beide locaties aandacht aan Engelse taalvaardigheid in een vak als Business English. Studenten die dat willen, krijgen de gelegenheid om een Cambridge certificaat te behalen. Verder zijn er vakken opgenomen als Intercultural Awareness en International Business. Daarnaast stimuleert de opleiding studenten op beide vestigingen om in het buitenland stage te lopen of een minor te lopen in lijn met de hierboven genoemde doelstellingen. Het aantal studenten dat van deze gelegenheid gebruik maakt, is toegenomen van 2 procent naar 10 procent in collegejaren 2012-2013 & 2015-2016. Ook docenten participeren in uitwisselingsprogramma's met hogescholen in onder meer Finland, waar ook gewerkt wordt met

concepten als community-learning. Het opleidingsmanagement is bezig met het ontwikkelen van verdere plannen om de internationalisering in het onderwijsprogramma te verankeren, bijvoorbeeld door een internationale classroom via social media te organiseren en het minoren aanbod voor buitenlandse studenten te vergroten. Daarmee wil het opleidingsmanagement de internationale context voor de eigen studenten verruimen, wat hen een goede voorbereiding geeft op het werken in een internationale context in hun latere professionele leven. Het panel vindt dat de opleiding goede stappen zet om studenten een internationale oriëntatie mee te geven en juicht verdere ontwikkeling van de internationalisering conform het beleidsplan toe.

Vormgeving van het programma

Didactisch concept

Het onderwijsprogramma van de opleiding Communicatie is op beide locaties vormgegeven volgens het leerlijnenmodel van Ploegman en De Bie (Kritische Reflectie). In het onderwijsprogramma van Almere en Zwolle zijn de conceptuele leerlijn, de vaardighedenleerlijn, de regielijn, de integrale leerlijn en de stagelijn terug te vinden. In de conceptuele leerlijn en de vaardigheden leerlijn komt de BoKS aan bod. De regielijn bestrijkt de persoonlijke ontwikkeling van studenten in studie, leven en werk (zie verder onder studiebegeleiding). De integrale leerlijn en stagelijn vormen samen de praktijkleerlijn, waarin studenten in de verschillende onderwijseenheden werken aan de opdrachten uit de praktijk, op de opleiding of bij de opdrachtgever op locatie. De kennis en de vaardigheden die daarvoor nodig zijn worden parallel aan deze opdrachten aan studenten aangeboden.

Het panel vindt het didactisch concept van de opleiding 'Learning by doing' sterk vertaald in deze praktijkleerlijn. De opleiding weet op beide locaties sterke verbindingen te leggen tussen werkveld in de vorm van opdrachtgevers, studenten in de rol van opdrachtnemer en docenten in de rol van begeleider en coach. Deze verbindingen vindt het panel sterk zichtbaar in de comakerships in Almere en in community-learning in Zwolle. Studenten en werkveld hebben veel waardering voor de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Het panel ziet dat het onderwijsprogramma in de eerste twee jaar van de opleiding op beide vestigingen uit veel kleine onderwijseenheden van ieder 2 EC bestaat, die elk worden afgesloten met kleine toetsen (zie ook standaard 3). Dat maakt het programma enerzijds studeerbaar voor studenten die net van de middelbare school komen, maar geeft ook een versnipperde indruk, wat de samenhang van het onderwijsprogramma minder ten goede komt. Het panel geeft de opleiding in overweging om de opbouw van de onderwijsprogramma's nog eens tegen het licht te houden, ook met het oog op de werkdruk die het vele corrigeren met zich meebrengt.

Tweede punt wat opvalt is de transitie waarin het opleidingsprogramma van Zwolle zich bevindt. Het panel heeft daar uitgebreid over gesproken met het opleidingsmanagement. Het panel ziet dat opleidingsmanagement en docenten hard werken om het onderwijsprogramma goed te laten aansluiten bij de snelle ontwikkelingen in het werkveld en de wens om het programma te flexibiliseren. Het panel vindt dit een mooie doorontwikkeling van het huidige kwalitatief goede onderwijsprogramma. Het panel raadt het management en docenten aan om goed het overzicht te behouden in de complex ogende transitie en wijzigingen stapsgewijs in contact met alle betrokkenen aan te brengen.

Het panel vindt verder dat de opleiding zowel in Almere als in Zwolle een mooie mix van hoor-, werkcolleges, trainingen en werken aan praktijkopdrachten kent. Studenten uit Almere zijn zeer positief over de comakerships; studenten uit Zwolle zijn lovend over de zogenaamde bruisweken, waarbij studenten uit het tweede jaar, studenten uit het eerste jaar begeleiden en met elkaar aan

een opdracht werken. De opleidingscommissies op beide vestigingen zijn actief en praten mee over de verbetering van het onderwijsprogramma. Bijzonder is het gezamenlijk overleg tussen de opleidingscommissie en de Raad van Advies in Zwolle. Gezamenlijk praten studenten en werkveld met het opleidingsmanagement over de verdere ontwikkeling van het onderwijsprogramma. Het opleidingsmanagement toont zich daarin open voor suggesties. Het panel heeft daar waardering voor.

Instream en leerroutes

De instroom op de opleiding is adequaat georganiseerd en voldoet aan de wettelijke eisen die aan de toelating van aspirantstudenten gesteld kunnen worden. De opleiding Communicatie laat studenten toe met een mbo-4, een havo- en een vwo-diploma, waarbij havo-gediplomeerden met een C&M profiel ook examen in Wiskunde A of B moeten hebben afgelegd.

Studenten die extra uitgedaagd willen worden en gemiddeld een 7,2 halen voor hun propedeuse, kunnen participeren aan het honoursprogramma van Windesheim, waarbij studenten gezamenlijk werken aan opleidingsoverstijgende thema's zoals New Towns, Sociale Innovatie en Technology and Society. Studenten kunnen in het honoursprogramma het Cambridge Certificaat halen. Voor eerstejaars studenten in Zwolle bestaat de mogelijkheid ook om dit certificaat te kunnen halen. In Almere bestaat deze mogelijkheid vooralsnog niet, maar onderzoekt de opleiding of hier invulling aan kan worden gegeven. Het panel heeft studenten gesproken die aan het honoursprogramma hebben deelgenomen. Zij hebben het honourstraject als een waardevolle aanvulling op hun opleiding ervaren.

Begeleiding

Een van de leidende uitgangspunten van Communicatie in Almere en in Zwolle is het persoonlijke en betrokken karakter van de opleiding. Dit karakter komt onder meer tot uitdrukking in de studieloopbaanbegeleiding. De studiebegeleiding is ondergebracht in de regielijn van de onderwijsprogramma's. Zowel de vestiging Almere als de vestiging Zwolle besteedt daarbij aandacht aan de persoonlijke ontwikkeling van studenten.

In *Almere* is de studiebegeleiding in de propedeuse vooral gericht op het opdoen van studievaardigheden en de oriëntatie op het vervolg van de studie; in het tweede en derde jaar op plannen en organiseren en feedback geven en ontvangen. Daarnaast worden studenten begeleid in studievoortgang en zaken als de minorkeuze. Het vierde jaar tot slot staat in het teken van reflecteren. Buiten deze modules gericht op studiebegeleiding, werken studenten in het tweede en derde jaar aan Persoonlijk Leiderschap: het verkrijgen en vergroten van zelfkennis en inzicht in het effect van communicatie en het eigen gedrag en handelen. De omzetting van SLB-gesprekken naar persoonlijk leiderschap en de eigen regie pakken, is een positieve en doordachte keuze op weg naar de waardenvolle professional.

Het panel ziet dat studenten in Almere niet alleen goed worden begeleid in hun studievoortgang maar ook gestimuleerd worden om zich als mens en als communicatieprofessional verder te ontwikkelen. Studenten krijgen daarbij tools aangereikt, zoals de Roos van Leary, en modellen voor persoonlijke effectiviteit waarvan zij gedurende hun verdere professionele leven kunnen profiteren. De studenten die het panel heeft gesproken zijn dan ook tevreden over de ontwikkeling die zij dankzij de opleiding hebben doorgemaakt.

Ook in *Zwolle* staat de studiebegeleiding in het eerste jaar in het teken van studievaardigheden en komen verder onderwerpen als studiekeuze, motivatie, beeld van de opleiding en beeld van het werkveld aan bod. Vanaf het tweede jaar focust de studiebegeleiding meer op de

ontwikkeling van persoonlijke professionaliteit en het vergroten van zelfsturing. Het panel vindt ook dit belangrijke onderdeel voor de vorming van communicatiestudenten. In de verschillende werkstukken gericht op reflectie (zie ook standaard 4) ziet het panel het effect van deze insteek terug. Studenten blijken goed in staat te zijn te reflecteren op hun eigen handelen.

De studiebegeleiding is in handen van studiebegeleiders en studieadviseurs. Studiebegeleiders zijn betrokken bij de invulling van de studiebegeleiding, zoals omschreven in de studiegidsen. Studieadviseurs geven begeleiding aan studenten die een bijzondere route volgen of veel achterstanden hebben opgelopen. Indien nodig kunnen studenten gebruik maken van tweedelijns zorg van Windesheim, zoals decanen, het studieloopbaancentrum, studentenpsychologen en andere voorzieningen. Voor studenten met een beperking, een eigen onderneming of studenten die aan topsport doen, zijn specifieke regelingen mogelijk, gericht op studievoortgang en succes. Het panel vindt de begeleiding van studenten goed vormgegeven en vindt de keuze om in te steken op persoonlijk leiderschap een sterk punt van deze opleiding.

Docenten

Het panel heeft kennis gemaakt met een enthousiast en betrokken docententeam. In totaal zijn 26 docenten werkzaam voor de opleiding Communicatie: vier in Almere en 22 in Zwolle. De docenten zijn goed geschoold in hun vak; 100 procent van de docenten in Almere en 87 procent van de docenten in Zwolle hebben minimaal een masteropleiding. Alle docenten hebben een didactische aantekening en een BKE-training doorlopen of ronden deze af. De meeste docenten zijn afkomstig of nog werkzaam in de praktijk. De verbinding met de ontwikkelingen in het werkveld krijgen vorm door de contacten met opdrachtgevers, docentstages en participatie in (inter) nationale netwerken.

De opleiding organiseert regelmatig scholing en training, zoals intervisiesessies, conferenties over bijvoorbeeld blended learning, didactiek en onderzoek.

Studenten zijn heel positief over docenten. Docenten zijn goed bereikbaar en benaderbaar. Studenten voelen zich door hen serieus genomen als startend professional en zijn blij met persoonlijke contact met docenten.

Het panel heeft met het opleidingsmanagement en docententeam uit Zwolle gesproken over de curriculumvernieuwing die gaande is. Duidelijk is dat de vernieuwing veel inhoudelijke en didactische inbreng vraagt van docenten, naast hun reguliere werk. Het panel stelt vast dat de werkdruk hoog is. Het opleidingsmanagement op de vestiging Zwolle is zich daar goed van bewust en investeert ook veel in teamontwikkeling om samen tot een manier van werken te kunnen komen die past bij de ontwikkelingen, constateert het panel.

Voorzieningen

Het panel heeft met docenten en studenten gesproken over de kwaliteit van de voorzieningen op de locaties Almere en Zwolle. Daaruit heeft het panel kunnen vaststellen dat de voorzieningen goed op orde zijn. In Almere werkt de opleiding bijvoorbeeld samen met de Werkplaats Techniek en kan zij gebruik maken van faciliteiten zoals 3D-printers en grafische programma's. In Zwolle zijn faciliteiten beschikbaar, zoals een Apple lokaal, camera's en een studio waarin studenten beeldmateriaal kunnen vervaardigen. Voor het werken in de community beschikken studenten over eigen lokalen die zijn ingericht als kantoorruimten waarbij ze opdrachtgevers en docenten kunnen ontmoeten en met elkaar kunnen samenwerken aan projecten.

Conclusie

Het panel heeft kennisgemaakt met twee verschillende onderwijsprogramma's in Almere en Zwolle, die beide studenten goed in staat stellen om binnen vier jaar de eindkwalificaties te behalen. De relatie tussen de te behalen competenties en het onderwijsprogramma is zichtbaar in de competentiematrices die de opleiding voor beide vestigingen heeft opgesteld. Het panel is positief over de inhoud van het programma: in beide opleidingen wordt conform de huidige beroepspraktijk veel aandacht besteed aan online communicatie en hands on vaardigheden. Zowel in Almere als in Zwolle geeft de opleiding op eigen wijze een sterke invulling aan het begrip waarde(n)volle communicatieprofessional. Duidelijk is ook dat het onderwijsprogramma goed insteekt op het ontwikkelen van een kritische onderzoekende houding met de daarbij behorende onderzoeksvaardigheden, toegesneden op het communicatievak. Beide opleidingen kennen een sterke praktijkgerichte component. In Almere werken studenten in projecten en in *comakerships* met opdrachtgevers en studenten van andere opleidingen samen aan authentieke opdrachten. In Zwolle werken studenten in het tweede en derde jaar in *communities* in groepen samen aan authentieke communicatieopdrachten en leren zij te werken als aankomend professional in de dynamiek van een communicatiewerkveld. Studenten en werkveld van beide locaties zijn daar lovend over. Sterk punt in beide opleidingen zijn de hechte contacten tussen docenten en studenten en de wijze waarop de studiebegeleiding is geregeld. Het panel heeft een enthousiast en deskundig team van docenten leren kennen in Almere en Zwolle. Aandachtspunten zijn de werkdruk, die samenhangt met een complex ogende curriculumvernieuwing in Zwolle en de invulling van de propedeuse in de opleiding in Almere. Het panel zou daarnaast graag meer ruimte voor communicatievakken willen zien. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed** voor beide locaties.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed** voor beide locaties.

Toetsbeleid

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding Communicatie in beide vestigingen over een gedegen toetsbeleid beschikt.

In Almere is het toetsbeleid ontwikkeld voor de gehele cluster Economie en Management, waar de opleiding Communicatie destijds onderdeel van was. (Toetsbeleid 2014). In Zwolle is toetsbeleid ontwikkeld voor het domein Business, Media en Recht (Toetsbeleid 2014).

Het toetsbeleid op beide locaties voldoet aan de criteria die daaraan gesteld kunnen worden op het gebied van validiteit, transparantie en betrouwbaarheid. Het toetsbeleid op beide locaties geeft richtlijnen over de organisatie van toetsen, toetsvormen, toetsconstructie, het vierogenbeleid bij toetsontwikkeling en bij de beoordeling van assessments en afstudeeropdrachten. Verder staan in het toetsbeleid van zowel de vestiging Almere als Zwolle de taken en bevoegdheden van alle betrokkenen genoemd, zoals docenten, examinatoren, examencommissie en toetscommissie.

Toetsuitvoering

Het panel heeft bij de bestudering van de verschillende toetsen vastgesteld dat deze conform het toetsbeleid worden geconstrueerd op basis van toetsmatrijzen. Het vierogenprincipe wordt consequent toegepast. De variatie in toetsen is passend bij het onderwijsprogramma. De opleiding maakt op beide locaties gebruik van summatieve en formatieve toetsen. De toetsen dekken inhoudelijk het onderwijsprogramma af en zijn geënt op de verschillende te toetsen competenties en competentieniveaus.

Studenten zijn, naar eigen zeggen, goed voorbereid op de toetsing en hebben goede mogelijkheden om toetsen in te zien, om daarvan te leren. Studenten waarderen de uitgebreide feedback die docenten geven op de gemaakte toetsen. De beoordeling komt goed zichtbaar en navolgbaar tot stand, vinden studenten.

Het panel heeft tevens geconstateerd dat de beoordelingen op orde zijn. Bij assessments, stages en de afstudeeropdracht past de opleiding op beide locaties beoordelingsformulieren toe, die voorzien zijn van rubrics. Het panel stelt vast dat docenten de beoordelingen in de rubrics goed en navolgbaar onderbouwen en studenten van zinvolle feedback voorzien.

Aandachtspunt is de grote hoeveelheid toetsen in de eerste twee jaar (zie ook standaard 2). Het panel heeft dit onderwerp besproken met docenten en het opleidingsmanagement. Daarbij hebben beide locatie aangegeven op zoek te gaan naar andere meer holistische vormen van toetsing, waarbij de aansluiting op de vooropleiding niet verloren mag gaan. Studenten moeten de mogelijkheid en de tijd krijgen zich een andere meer holistische vorm van toetsing eigen te maken, vinden docenten en opleidingsmanagement.

Borging kwaliteit toetsing

De borging van de kwaliteit van toetsing is in handen van docenten, toetscommissies en examencommissies. Iedere vestiging heeft zijn eigen examen- en toetscommissie. De examencommissie van de vestiging Almere is formeel gemandateerd door de examencommissie in Zwolle. Docenten zijn nagenoeg allen geschoold op BKE-niveau en hebben daarmee kennis

over het systeem van toetsing. De toetscommissie werkt onder verantwoordelijkheid van de examencommissie en adviseert over het gebruik van toetsvormen en gehanteerde beoordelingscriteria, de vaststelling van de toetsplannen, advies aan docent(boordelaars) over toetsing en beoordeling en analyse van toetsresultaten. De toetscommissies bewaken de aansluiting tussen af te toetsen competenties, aangeboden stof en toetsing.

De examencommissies stellen examinatoren aan, stelt richtlijnen op voor examinering en houden zich ook bezig met de controle van het eindniveau. Daarnaast organiseren de opleidingen kalibratiesessies, de examencommissies monitoren de uitkomsten hiervan als onderdeel van de kwaliteitsborging.

Het panel heeft kennis gemaakt met betrokken toets- en examencommissies van beide locaties. Examen- en toetscommissies zijn gezond kritisch op de kwaliteit van toetsing. Het opleidingsmanagement van beide locaties neemt navolgbaar aanbevelingen en kritische punten van examen- en toetscommissie ter harte en zet die om in verbeteracties. Het panel stelt vast dat de kwaliteit van toetsing goed geborgd wordt.

Conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding op beide locaties over een toetsbeleid beschikt dat tegemoet komt aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Beide locaties kennen een gedegen praktijk van toetsconstructies op basis van toetsmatrijzen. De beoordelingsformulieren zijn helder gebaseerd op de te behalen competenties en zijn voorzien van inzichtelijke rubrics. Studenten voelen zich goed voorbereid op de toetsing, weten wat van hen verwacht wordt en zijn blij met de uitgebreide feedback op de beoordelingsformulieren. De locaties streven beide naar een meer holistische vorm van toetsen, in plaats van de grote hoeveelheid summatieve toetsen in de eerste twee jaren van de opleiding. Beide vestigingen kijken daarbij scherp naar de aansluiting in toetspraktijk met de vooropleidingen van de studenten.

De borging van de toetskwaliteit is goed op orde. Op beide locaties zijn actieve toetscommissies en examencommissies actief die scherp het toetsbeleid en de kwaliteit van de eindniveaus bewaken.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen voor beide locaties tot het oordeel **goed**.

Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van het gerealiseerde niveau. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Afstudeerproducten

Studenten Communicatie werken in de afstudeerfase aan een afstudeerproject, waarin ze een proeve van bekwaamheid afleggen en de eindkwalificaties aantonen. Het afstudeerproject bestaat uit 30 EC en bestaat uit drie onderdelen: een afstudeerwerkplan, een productverslag en een procesverslag. De duur van de afstudeerstage beslaat 20 weken.

Het beroepsproduct bestond tot het studiejaar 2015-2016 op beide locaties uit een adviesrapport, dat onderbouwd wordt met onderzoeksresultaten. In Zwolle is in het studiejaar 2015-2016 begonnen met het verruimen van de mogelijkheden voor afstudeerprojecten, waarin ook andere beroepsrollen dan de onderzoeker en strateeg tot hun recht kunnen komen. Een aantal studenten is inmiddels afgestudeerd op concept en creatie, waarmee de rol van creatieveling tot uiting kan komen. In Almere is in 2015-2016 de eerste lichting studenten afgestudeerd op een adviesrapport. De locatie Almere onderzoekt de mogelijkheden om studenten ook op andere afstudeerproducten te laten afstuderen.

Het panel heeft gezien dat de afstudeerhandleidingen van beide vestigingen duidelijke parallellen vertonen. Zowel de afstudeerhandleiding van Almere (Afstudeerhandleiding 2015-2016) als die van Zwolle (Afstudeerhandleiding 2015-2016) geven heldere richtlijnen aan studenten over hoe zij hun afstudeerproject moeten doorlopen. De verschillende stappen die studenten doorlopen, zijn duidelijk omschreven, zoals de verkenning van de probleemstelling, de formulering van onderzoeksvragen, het onderzoek en de verwerking van de resultaten en de vertaling daarvan naar concrete oplossingen.

Studenten maken voorafgaand aan de afstudeeropdracht een afstudeerwerkplan waarin studenten de relatie tussen beroepscompetenties en afstudeeropdracht aangeven en beschrijven hoe zij de afstudeeropdracht willen uitvoeren. De afstudeeropdracht en de afstudeerorganisatie moeten aan een aantal eisen ten aanzien van omvang en complexiteit voldoen.

Daarna gaan studenten aan de slag met het maken van een beroepsproduct en het schrijven van een productverslag. Daarnaast schrijven studenten een proces- en reflectieverslag, gebaseerd op een logboek dat zij gedurende het afstudeertraject bijhouden.

De begeleiding is in handen van de afstudeerbegeleider en de bedrijfsmentor. Tijdens de afstudeerstage is een functioneringsgesprek ingeroosterd in de tiende week, waarin de student met de bedrijfsmentor zijn functioneren bespreekt. De student verwerkt deze beoordeling en zijn reflectie daarop in het proces- en reflectieverslag. De uiteindelijke beoordeling van de drie afstudeeronderdelen vindt plaats door de afstudeerbegeleider en eerste en tweede beoordelaar.

Het panel vindt dat studenten goed worden voorbereid op de afstudeeropdracht en het onderzoek dat zij daarvoor moeten doen. De opleiding organiseert in aansluiting op de onderzoeksleerlijn een workshop onderzoeksvaardigheden; de afstudeerhandleiding is helder opgesteld en de begeleiding is adequaat georganiseerd. Ook de wijze van beoordeling vindt het panel gedegen georganiseerd.

Het panel is positief over de mogelijkheden die de opleiding in Zwolle en straks mogelijk ook in Almere biedt om studenten op andere beroepsproducten dan een adviesrapport af te studeren.

Realisatie eindkwalificatie

Het panel heeft in totaal 17 eindwerken bestudeerd, 5 uit Almere en 12 uit Zwolle, op basis van het aantal afgestudeerden op beide vestigingen. Het panel heeft van alle eindwerken de voldoende beoordeling kunnen onderschrijven. De kwaliteit van de eindwerken zijn op een goed niveau. De onderwerpen van de afstudeeropdrachten tonen een variatie aan onderwerpen en zijn relevant voor de beroepspraktijk. Het taalgebruik en de vormgeving zijn verzorgd. Opvallend zijn de sterke in- en externe analyses die de afgestudeerden hebben gemaakt van de organisaties waar en het vraagstuk dat zich voordoet. Het theoretisch kader is over het algemeen sterk omschreven. De keuzes in analyse, onderzoek en advies worden over het algemeen goed onderbouwd. Bij verschillende werkstukken komt het panel een samenvatting in de vorm van infographics tegen. Dat zou wat betreft het panel meer mogen worden toegepast. De procesverslagen geven aan dat studenten goed in staat zijn om te reflecteren op hun eigen handelen. Het panel is lovend over het niveau van reflectie dat studenten in de verslagen aantonen.

Het panel vindt wel dat studenten veel moeten schrijven om hun eindkwalificaties aan te tonen, waardoor er overlap in teksten gaat ontstaan, bijvoorbeeld tussen onderzoeksplan, adviesrapport en procesverslag en profileringsverslag. De opleiding zou daarin wat meer balans kunnen aanbrengen door aandacht te besteden aan beknopt schrijven. Dat zou beter kunnen aansluiten met wat in de beroepspraktijk van communicatieprofessionals wordt verwacht.

Functioneren alumni

Afgestudeerden communicatiestudenten van Windesheim vinden snel hun weg in de beroepspraktijk. Veel studenten blijven na het afstuderen werken in de afstudeerorganisatie of vinden al snel een weg naar een functie op een andere werkplek. Uit alumni-onderzoek in Zwolle bij 200 LinkedIn profielen van alumni (2015), blijkt dat 70 procent binnen een jaar werk in het communicatievak vindt. Alle studenten die in Almere zijn afgestudeerd sinds 2015 hebben werk gevonden. De raad van advies in Zwolle en de werkveldvertegenwoordigers in Almere zijn zeer tevreden over de kwaliteit van de afgestudeerde bachelorstudenten. Afgestudeerden zijn goed inzetbaar en beschikken over nuttige kennis en vaardigheden op gebied van online communicatie, zeggen de werkveldvertegenwoordigers.

Studenten die na hun bacheloropleiding voor een universitaire masteropleiding kiezen, zeggen goed de aansluiting met het wetenschappelijk onderwijs te kunnen maken.

Conclusie

Het panel heeft vastgesteld dat beide locaties over een eensluidend en helder afstudeertraject beschikken. Daarbij constateert het panel dat de locaties studenten steeds meer de mogelijkheid bieden om op verschillende beroepsproducten af te studeren. Het panel heeft een steekproef van 17 eindwerken genomen en van alle eindwerken de voldoende beoordeling kunnen onderschrijven. De opleiding heeft daarmee goed kunnen aantonen dat afgestudeerde studenten voldoen aan het hbo-bachelorniveau. De onderwerpen van de afstudeeropdrachten zijn relevant voor de beroepspraktijk. Het panel vindt over het algemeen de afstudeerwerken van goede kwaliteit, sterk onderbouwd met een passend en goed verantwoorde onderzoeksmethodiek. Studenten tonen in proces- en reflectieverslag aan over een goede kritische en reflectieve houding te beschikken. Het taalgebruik en de vormgeving zien er over het algemeen verzorgd uit. Het panel vraagt aandacht voor de doorontwikkeling van de rapportages die meer qua volume en

vormgeving beter aansluit bij de beroepspraktijk. Tot slot heeft het panel kunnen vaststellen dat afgestudeerde studenten snel hun weg kunnen vinden in de beroepspraktijk. De kennis en vaardigheden in online communicatie zijn daarbij een pré.
Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen voor beide locaties tot het oordeel **goed**.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel Almere	Oordeel Zwolle
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	goed	goed
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	goed	goed
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	goed	goed
<i>Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties</i>	goed	goed

Weging en conclusie

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1, 3 of 4 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.

- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als goed worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als excellent worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

Het panel heeft met veel genoegen de opleiding Communicatie op beide locaties bestudeerd. Daarbij is het panel tot de conclusie gekomen dat beide locaties een eigen invulling geven aan de opleiding met als gemeenschappelijke deler een goede kwaliteit van het onderwijsprogramma. Het panel vindt dat de opleiding Communicatie op beide locaties goede startbekwame communicatieprofessionals opleidt, die dankzij de sterke praktijkgerichtheid van de opleiding op beide locaties goed voorbereid zijn op het werken in de praktijk.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communicatie van Christelijke Hogeschool Windesheim op beide locaties als **goed**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee om de kwaliteit van de opleiding nog sterker voor het voetlicht te brengen:

Algemeen

- Houd overzicht op de complex ogende curriculumvernieuwing op de locatie Zwolle. Zorg dat docenten goed betrokken zijn bij het veranderproces en geef de mijlpalen daarbij duidelijk aan.

Standaard 1

- Besteed aandacht aan de profilering in Zwolle en probeer deze scherper te formuleren, in lijn met de ingezette curriculumvernieuwing. Leg de beroepsrollen nog eens kritisch tegen het licht en overweeg om daar bijvoorbeeld de rol contentmanager aan toe te voegen.

Standaard 2

- Overweeg om in Almere meer communicatievakken in de propedeuse op te nemen.
- Bewaar de balans tussen onderzoeksvaardigheden en het aanleren van een onderzoekende houding.
- Houd de werkdruk van docenten in het oog.

Standaard 3

- Overweeg om het aantal summatieve toetsen in het eerste en tweede jaar te verminderen en in plaats daarvan een meer holistische vorm van toetsing toe te passen.

Standaard 4

- Breng de eisen aan vormgeving en tekstomvang van beroepsproducten meer in lijn met wat in de beroepspraktijk gebruikelijk is. Zie het onderzoeksrapport en het adviesrapport als beroepsproducten en niet als opdrachten,

Bijlagen

Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding

LOCO-competentie 1	Analyseren en onderzoeken
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional signaleert voor zijn organisatie of opdrachtgever op proactieve wijze ontwikkelingen in de interne en externe omgeving. Hij signaleert relevante ontwikkelingen in de politieke, maatschappelijke, economische, technologische, interculturele en specialistische omgeving en zet die informatie om naar voor de organisatie relevante kennis. Hij initieert, voert uit, rangschikt en beoordeelt de resultaten van onderzoek en analyse. Hij bepaalt de relevantie van de gesignaleerde trends, gedragsveranderingen en verschuivingen op (inter)nationaal niveau en plaatst deze in het perspectief van de korte, middellange en lange termijn. Hij brengt de resultaten op niveau van strategische beleidsvorming en vertaalt deze in conclusies en aanbevelingen.
LOCO-competentie 2	Ontwikkelen van en adviseren over communicatiebeleid ¹
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional adviseert over en ontwikkelt communicatiebeleid dat bijdraagt aan een optimale realisatie van de organisatiedoelen en organisatiestrategie. Hij is zich bewust van de wederzijdse beïnvloeding van communicatiebeleid en andere beleidsterreinen. Vervolgens kan hij op grond van het vastgestelde communicatiebeleid bepalen wat de beste strategie is om de communicatiedoelen te bereiken. Hij kan een verantwoord advies geven over in te zetten communicatiemiddelen, rekening houdend met doelstellingen, doelgroep(en), publieksgroepen en actoren. Hij overziet daarbij de financiële en budgettaire consequenties van zijn keuzes en maakt in het keuzeprocess ook een maatschappelijke en ethische afweging.
LOCO-competentie 3	Plannen en organiseren
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional organiseert en plant de uitvoering van het communicatiebeleid van de organisatie en van de communicatiemiddelen, met inachtneming van de beleidscyclus. Hij creëert draagvlak voor meer of minder omvangrijke en complexe communicatieprojecten, stuurt deze aan, coördineert en legt verantwoording af over de behaalde resultaten aan de (interne) opdrachtgever.
LOCO-competentie 4	Creëren en realiseren
<i>Omschrijving</i>	Om communicatiedoelstellingen bij diverse doelgroepen te kunnen bereiken, moeten communicatiemiddelen gerealiseerd worden. Het kan hier gaan om zowel periodieke als niet-periodieke activiteiten voor interne of externe doelgroepen. De communicatieprofessional verzorgt ontwerp, uitvoering en productie van communicatiemiddelen (concepten, middelen en content).
LOCO-competentie 5	Representeren
<i>Omschrijving</i>	De communicatieprofessional heeft kennis van de organisatie en geeft blijk van voldoende omgevingssensitiviteit om als ambassadeur voor het bedrijf op te treden wanneer de organisatie gevraagd of ongevraagd in de openbaarheid treedt. Hij kan issues en informatie voor verschillende doel- en publieksgroepen op hun waarde schatten en zodanig communiceren dat recht wordt gedaan aan de belangen en het imago van de organisatie.

Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma

Curriculum 2015-2016 Opleiding Communicatie Windesheim Flevoland

Jaar 1 CO (cohort 2015)								
	Blok 1.1	ec	Blok 1.2	ec	Blok 1.3	ec	Blok 1.4	ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	Marketing 1	3	Inleiding Bedrijfscommunicatie	3	Marketing 2	3	Inleiding Gedrag	3
	Inleiding Recht	3	Inleiding Personeel en Organisatie	3	Inleiding zakelijk schrijven	3	Management en Organisatie 1	3
	Inleiding Onderzoeksmethodiek	3	Business English 1	2	Kwantitatief Onderzoek en Analyse	3	International business 1	3
			Creatie van tekst en beeld	2			Business English 2	2
Praktijkleerlijn	Project Samenwerken en Onderzoek (a)	2	Project Samenwerken en Onderzoek (b)	4	International Week	1		
	Projectmatig werken	3			Project Beroepsproduct (a)	3	Project Beroepsproduct (b)	4
Regieleerlijn	Studentbegeleiding 1 (a)	1	Studentbegeleiding 1 (b)	1	Studentbegeleiding 2 (a)	1	Studentbegeleiding 2 (b)	1
Totaal EC's		15		15		14		16

Jaar 2 CO (cohort 2014)								
	Blok 2.1	ec	Blok 2.2	ec	Blok 2.3	ec	Blok 2.4	ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	Advies en Consultancy	3	Business English 3	2	Marketingcommunicatie	2		
	Overheidscommunicatie	3	Interculturele communicatie	2	Online media	3		
	Identiteit en Imago	2	Zakelijk Schrijven	2	Social Media en Visuele Storytelling	4		
	Intern Communiceren	3	Public Relations	3				
Praktijkleerlijn	Gesprekstechnieken 1	3					Project crossmediastrategie	4
	Project Eventmanagement A	0	Project Eventmanagement A	5	Stage verdieping Communicatie		Stage verdieping Communicatie	15
Regieleerlijn	Persoonlijk leiderschap 1	1	Studentbegeleiding 3	1	Persoonlijk Leiderschap 2	1	Studentbegeleiding 4	1
Totaal EC's		15		15		10		20

Jaar 3 CO (cohort 2013)								
	Blok 3.1	ec	Blok 3.2	ec	Blok 3.3	ec	Blok 3.2	ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	MINOR			30	Zakelijk schrijven verdieping	2	Literatuuronderzoek	2
					Free Publicity (branding)	3	Ethiek en MVO	3
					Imagineering	2		
					Comaker Publicity (a)	4	Comaker Publicity (b)	9
Praktijkleerlijn					Mediatraining	3		
					Persoonlijk leiderschap 3	1	Studentbegeleiding 5	1
Regieleerlijn								
Totaal EC's				30		15		15

Jaar 4 CO (cohort 2012)								
	Blok 4.1	ec	Blok 4.2	ec	Blok 4.3	ec	Blok 4.4	ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	International Business 2	2	Consumentenrecht en ethiek	2				
	Online marketing	5	External focus	2	Afstuderen		Afstuderen	29
	Strategic and corporate communication	3	Onderzoek en afstuderen	2				
	Verandermanagement	2						
Praktijkleerlijn	Comaker Online Marketing and Communication			10				
Regieleerlijn	Studentbegeleiding 6			2	Studentbegeleiding 7		Studentbegeleiding 7	1
Totaal EC's		12		18		0		30

Jaar 1 CO (cohort 2015)		Major 1.1		ec	Major 1.2		ec	Major 2.1		ec	Major 2.2		ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	Onderzoek voor de hbo-professional	2	Engels	2	Beeldtaal	2	Engels	2	Engels	2	Engels	2	
	Schrijven en spellen en formuleren	2	Interaction Design	2	Audiovisuele vaardigheden	2	Psychologie	2	Psychologie	2	Psychologie	2	
	Grafische vormgeving	2	Marketing	2	Projectvaardigheden	2	Bestuur en beleid	2	Bestuur en beleid	2	Bestuur en beleid	2	
	Interne Communicatie	2	Marketingcommunicatie	2	Zakelijke communicatie	3	Creatief denken en schrijven	3	Creatief denken en schrijven	3	Creatief denken en schrijven	3	
	Organisatiekunde	2	Mens en Samenleving	2	Communicatierecht	2	Online communicatie	2	Online communicatie	2	Online communicatie	2	
	Presenteren	2											
Praktijkleerlijn	Project De Onderneming	3	Project De Externe Omgeving	3	Project Crossmediale verhalen	3	Project de Campagnes	3	Project de Campagnes	3	Project de Campagnes	3	
Regieleerlijn	Studiebegeleiding (lintmoduul)		Studiebegeleiding	2	Studiebegeleiding (lintmoduul)	1	Studiebegeleiding	1	Studiebegeleiding	1	Studiebegeleiding	1	
Totaal EC's		15		15		15		15		15		15	

Jaar 2 CO (cohort 2014)		Major 3.1		ec	Major 3.2		ec	Minor 1		ec	Minor 1		ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	Engels	2	Engels	2	MINOR			MINOR			MINOR		
	Gespreksvaardigheden	2	Mediatraining	3									
	Klantbeleving	2	Communicatie Nu	2									
	Spellen en formuleren II	2											
	Storytelling	2											
	De onderzoekende professional	2	De onderzoekende professional	2									
Praktijkleerlijn	Project Storylistening	3	Project de Verleiding	4									
Regieleerlijn	Studiebegeleiding (lintmoduul)		Studiebegeleiding	2									
Totaal EC's		15		15						15			15

Jaar 3 CO (cohort 2013)		Major 4		ec	Major 5 Community-learning: leerwerkbedrijf AIDA Communicatie		ec
Competenties	Stage	29	Onderzoeken en analyseren van communicatievraagstukken	6	Onderzoeken en analyseren van communicatievraagstukken	6	
			Strategisch communicatieadvies	7	Strategisch communicatieadvies	7	
			Plannen en organiseren van projecten	5	Plannen en organiseren van projecten	5	
			Creëren en realiseren van communicatiemiddelen	5	Creëren en realiseren van communicatiemiddelen	5	
			Representeren en reflecteren	5	Representeren en reflecteren	5	
			Waarde(n)volle communicatieprofessional	2	Waarde(n)volle communicatieprofessional	2	
Praktijkleerlijn							
Regieleerlijn	Studieloopbaanbegeleiding		1				
Totaal EC's				30		30	

Jaar 4 CO (cohort 2011)		Minor 2		ec	Major 6		ec
BoKS (conceptuele en vaardighedenleerlijn)	MINOR				Afstuderen		29
Praktijkleerlijn							
Regieleerlijn					Studieloopbaanbegeleiding		1
Totaal EC's		15		15			30

Bijlage 3 Rendementen

Kwantitatieve gegevens

Instroom	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Almere			30	26	24	28	19
Zwolle	150	145	140	137	140	124	98
Uitval na één jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Almere			43%	46%	38%	39%	21%
Zwolle	27%	38%	34%	30%	32%	38%	22%
Uitval uit de bachelor	2009	2010	2011	2012			
Almere			18%	23%			
Zwolle	12%	12%	17%	14%			
Bachelorrendement	2009	2010	2011				
Almere			71%				
Zwolle	76%	76%	69%				

Uitval is exclusief switch-studenten.

Kwantitatieve gegevens

Docentkwaliteit	Totaal	Hbo	Master	PhD
Aantal docenten Almere	3,6 fte	%	100%	0%
Aantal docenten Zwolle	18,4 fte	13%	79%	8%

Contacturen per week	Studiejaar	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar
Contacturen Almere		13-17	13-17	13-14	10-12
Contacturen Zwolle		13-17	13-17	13-14	10-12

Student-docentratio	Studiejaar	2016
Student-docentratio Almere		24,7
Student-docentratio Zwolle		24,6

Bijlage 4 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor

Naam (inclusief tituluur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden	
De heer drs. J.H. van den Hoff	De heer Van den Hoff is vanuit Hogeschool van Amsterdam gedetacheerd bij Hogeschool Utrecht als Programma Manager nieuw curriculum opleiding Communicatie. Sinds augustus 2016 is hij coördinator en docent deeltijd bij de communicatieopleiding van Hogeschool Utrecht.	
De heer drs. E.F.J. Lagerwey	De heer Lagerwey is reputatie- en issuemanager bij Rabobank Nederland.	
De heer drs. W.J. Michels	De heer Michels is docent communicatie aan Fontys Hogescholen, Open Universiteit Nederland, Kluwer Vlaanderen en docent en examinator aan SRM Marketing- & Communicatieopleidingen. Daarnaast is hij eigenaar van Michels Communicatie.	
De heer J. Miedema	De heer Miedema volgt de opleiding Communicatie aan de Christelijke Hogeschool Ede.	
Naam (inclusief tituluur)	Gecertificeerd d.d.	E-mailadres
Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC	27 maart 2013	bomhof@nqa.nl

Commissielid (achternaam)	Rol	Deelname bij ¹					
		NHL Hogeschool	Avans Hogeschool voltijd	Avans Hogeschool deeltijd	Christelijke Hogeschool Windesheim	Christelijke Hogeschool Ede	Hanzehogeschool Groningen
Hoff van den	Voorz	X			X	X	
Lagerwey	Lid	X	X	X	X		
Michels	Lid		X	X	X		
Miedema	Student	X			X		
Bomhof	Secr.	X	X	X	X	X	

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de schriftelijke instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Verder is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van een en dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters

¹ Geef met kruisjes aan bij welke instellingen het panellid zal worden ingezet

² N.B. De secretaris en/of logistiek coördinator is geen lid van het panel

Bijlage 5 Bezoekprogramma

08.45 uur – 09.00 uur: Ontvangst van het panel

09.00 uur – 10.00 uur: Profilering opleiding Communicatie

Doormiddel van een presentatie (ongeveer 20 minuten). Aansluitend een gespreksronde met betrekking tot standaard 1. Gesprek is gevoerd met:

- Tony van Meenen Hogeschoolhoofddocent, Business-groep Almere),
- Anita Rietberg-van den Broeke (Hogeschoolhoofddocent communicatie, Zwolle),
- Tjeerd de Jong (Opleidingscoördinator Communicatie, Almere),
- Bas den Herder (Docent communicatie, Almere),
- Dennis Broekhof (4^e jaarsstudent, Zwolle).

10.00 uur – 10.45 uur: Bestuderen materiaal door panel (besloten)

10.45 uur – 11.15 uur: Open spreekuur

11.15 uur – 12.30 uur: Thema “Praktijkgericht”

In deze gespreksronde (twee delen) zoomt de opleiding met het panel in op de kenmerkende onderwijsconcepten: comakership en community-learning in relatie tot standaard 2

11.15 – 11.50: Comakerships Almere:

- Antoine Adamowicz (Docent online marketing en communicatie, Almere),
- Bas den Herder (Docent communicatie, Almere),
- Nathalie Verdonschot (Manager CareClownsopdrachtgever comakership, Almere, werkveld),
- Loui Nijdam (Student 4^e jaar, Almere),
- Robbin Tan (Student 4^e jaar, Almere).

11.55 uur – 12.30 uur: Community-learning Zwolle

- Raymond Salet (docent communicatie, relatiemanager community, Zwolle),
- Greet van der Kaap (praktijkadviseur, voorzitter onderwijsvernieuwing, docent onderzoek, Zwolle),
- Pascal de Vries (Docent onderzoek en omgeving, Zwolle),
- Igor ter Halle (Docent online communicatie, lid kopgroep onderwijsvernieuwing, Zwolle),
- Emmely Lefevre (Oprichter van De Nieuwe Hanze (DNHU is een structurele partner community, werkveld, Zwolle),
- Astrid Crum (Relatiemanager Marketing Oost Regio- en stadsmarketing, opdrachtgever, Zwolle)
- Sanne Kreikamp (Student 4^e jaar, Zwolle),
- Meis Houterman (Student 4^e jaar, Zwolle).

12.30 uur – 13.15 uur: Lunchpauze + overleg panel

13.15 uur – 14.00 uur: Thema “Persoonlijk en betrokken”

In deze gespreksronde zoomt de opleiding met het panel in op de begeleiding. Centraal staat de regieleerlijn: begeleiding in de studie, leren en werk. Dit in relatie tot standaard 2. Gesprek zal gevoerd worden met

- Regien Donders (Studiebegeleider, docent communicatie, Almere),
- Harry Smals (Docent communicatie, voorzitter opleidingscommissie, Almere),
- Marianne Nauta (Studiebegeleider, docent nieuwe regielijn: de Communicatie professional, Zwolle),
- Harm de Jong (Studiebegeleider, teamleider onderbouw, Zwolle),
- Riet Klootwijk (Studiebegeleider, studieadviseur, Zwolle),
- Ruby Mans (Student 3^e jaar, Almere),
- Ruben Bos (Student 3^e jaar, Zwolle).

14.00 uur - 14.15 uur: Korte pauze panel

14.15 uur – 15.00 uur: Thema “Klaar voor de toekomst”

In deze gespreksronde zoomt de opleiding met het panel in op de begeleiding. Centraal staat de regieleerlijn: begeleiding in de studie, leren en werk. Dit in relatie tot standaard 3 en 4.. Gesprek is gevoerd met

- Harry Smals (Stage- en afstudeerbegeleider, docent communicatie, lid toetscommissie, Almere)
- Albertha Wielsma (Voorzitter examencommissie, afstudeerbegeleider, Zwolle)
- Michiel de Jong (Stage en –afstudeerbegeleider, docent communicatie, lid toetscommissie, Zwolle)
- Sanne Maarsingh (Alumna, afgestudeerd in 2015, medewerker Marketingcommunicatie Traffic Builders, lid werkveldadviescommissie, Almere)
- Vivian ter Haar (Alumna, afgestudeerd in 2016, communicatiemedewerker AWWN, student master communicatiewetenschap, Zwolle)
- Jan Albert Blauw (Corporate communication manager Yakult, lid werkveldadviescommissie, Almere)
- Adwin Peeks (Senior consultant Van Belang & Partners, externe docent stage en afstudeerbegeleiding, voormalig lid Raad van Advies, Zwolle)
- Robin Boonk (Senior adviseur Marketing, Communicatie en Business development bij AWWN, lid Raad van Advies, Zwolle)

15.00 uur – 15.30 uur: Overleg panel

15.30 uur – 16.15 uur: Gesprek met studenten

In deze gespreksronde spreekt het panel met studenten. Gespreksonderwerpen zijn de opleiding en de samenwerking tussen opleiding en opleidingscommissie. Studenten zijn zowel uit Almere als Zwolle afkomstig. Gesprek is gevoerd met:

- Timo Tabak (Student 2^e jaar, Almere)
- Iris Schiffers (Student 3^e jaar, lid opleidingscommissie, Almere)
- Naomi Soeters (Student 1^e jaar, Zwolle)
- Lisa Abeling (Student 2^e jaar, lid opleidingscommissie, Zwolle)
- Matthijs Rouw (Student 3^e jaar, lid opleidingscommissie, Zwolle)
- Vera Korblet (Student 4^e jaar, storyteller Windesheim, hounoursprogramme, Zwolle)

16.20 uur – 16.50 uur: Aansturing door het opleidingsmanagement

In deze gespreksronde spreekt het panel met het management van zowel Almere als Zwolle over de opleiding. Gesprek is gevoerd met:

- Kees Stolwijk (Directeur Onderwijs Windesheim Flevoland, Almere)
- Tony van Meenen (Hogeschoolhoofddocent Communicatie, Almere)
- Jolande Gomolka (Manager domein Business, Media en Recht, Zwolle)
- Anita Rietberg-van den Broeke (Hogeschoolhoofddocent Communicatie, Zwolle)

16.50 uur – 17.45 uur: Afsluitend overleg panel

17.45 uur – 18.15 uur: Terugkoppeling plenair door panel

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

De onderstaande documenten worden gepresenteerd op de community “Visitatie Communicatie Windesheim”. Hier staan ook de documenten die reeds in een eerder stadium aan de commissie zijn toegestuurd (lees: ge-upload op het portaal van de NQA).

- De Kritische Reflectie:
  - De Kritische Reflectie van de Bacheloropleiding Communicatie Windesheim, Communicatie van A tot Z, maart 2017 incl. de infographics van de vier standaarden.

- Bijlagen bij de Kritische Reflectie in volgorde bij de vier standaarden:
  - Alumni-onderzoek LOCO, 2014.
  - Beroepsrollen opleiding Communicatie, Zwolle.
  - Comakership Almere.
  - Community-learning Zwolle (toelichting en filmpje).
  - Landelijk Overleg Communicatie Opleidingen, *LOCO-competenties*. Landelijk Beroeps- en Competentieprofiel Bacheloropleiding Communicatie, (2016).
  - Regio Zwolle Monitor 2015.
  - Beknopt CV, overzicht docenten Almere en Zwolle.
  - Community-learning Zwolle – impressiefilm AIDA 2017.
  - Competentiematrix opleiding Communicatie Almere, 2015-2016.
  - Competentiematrix opleiding Communicatie Zwolle, 2015-2016.
  - Curriculum Almere, 2015- 2016.
  - Curriculum Zwolle, 2015-2016.
  - Onderwijsvernieuwing opleiding Communicatie Zwolle, 2016-2017.
  - Opleidingsprofiel Zwolle, 2012- 2016.
  - Studentenstatuut opleiding Communicatie Almere 2016-2017, incl. onderwijs- en examenregeling (OER).
  - Studentenstatuut opleiding Communicatie Zwolle 2016-2017, incl. onderwijs- en examenregeling (OER-WOS).
  - Studentenstatuut opleiding Communicatie Zwolle 2016-2017, incl. onderwijs- en examenregeling (OER-NOC).
  - Toetsbeleid WF. CEM versie 2.0, Almere.
  - Toetsbeleid Domein Business, Media en Recht (BMR) versie 3.0, Zwolle.
  - Evaluaties afstuderen schooljaar 2015- 2016, Zwolle.
  - Graaf, J., de & Taconis, M. (2015). Onderzoeksrapport alumni opleiding Communicatie.

- Afstudeerhandleidingen en –producten:
  - Afstudeerhandleiding Almere, 2014-2015 en 2015-2016.
  - Afstudeerhandleiding Zwolle, 2014-2015, 2015-2016 semester 1 en 2 en 2016-2017 semester 1.
  - De afstudeerproducten van de 15 geselecteerde studenten (3 Almere en 12 Zwolle)

- Aanvullende documenten:
  - Analyse afstuderen opleiding Communicatie Zwolle BKE portfolio, april 2016.
  - Doorstart pilot afstuderen 2014-2015 Zwolle.
  - Kick off afstuderen Communicatie Major 6 2016-2017 Zwolle.
  - Nieuw Onderwijsconcept Windesheim.
  - Studiegids Almere, studiejaar 2015-2016.
  - Studiegids Zwolle, studiejaar 2015-2016.

Bijlage 7   Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

1050815
1059292
1048543
1062293
1060997
1052704
1063449
1059105
1059325
1060016
1060295
1063169
1049602
1052078
1061970
1046158
1059562

Bijlage 8 Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

B Communicatie

Instelling: Christelijke Hogeschool Windesheim.

Visitatiedatum:

Ondergetekende: *A.R. van Herten*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *JHD*.

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum: *10-04-17*

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

B Communicatie

Instelling: Christelijke Hogeschool Windesheim.

Visitatiedatum: 10 mei 2017

Ondergetekende: Anita Rietberg-van den Beek

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: hogeschool hogedocent opleiding Com.

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

6 april 2017